

JAROSLAV LOPOUR / 1. 12. 2016

Miloš Macourek

Spisovatel a scenárista Miloš Macourek je znám především jako autor kvalitních sci-fi komedií, případně Macha a Šebestové. Jeho autorský záběr byl však o mnoho širší. U příležitosti jeho nedožitých devadesátých narozenin si proto tuto pozoruhodnou osobnost ve stručnosti připomeňme.

Narodil se 2. prosince 1926 v Kroměříži do rodiny právníka. Nejprve studoval reálné gymnázium v Místku (1939–1941), po jeho uzavření okupanty přešel nakrátko na hudebně dramatickou konzervatoř v Ostravě. Následně byl totálně nasazen v Zákolanech u Kladna a v Odolené Vodě (1943–1944). Po konci války pokračoval ve studiu, ovšem roku 1946 odešel do Prahy. Zde si vyzkoušel několik profesí (dělník v tiskárně, kulisák, skladník, reklamní tiskař, nakladatelský redaktor). Po vojenské prezenční službě (1948–1950) pracoval v Ústřední radě odborů (1950–1954) a od roku 1954 jako lektor na katedře dějin literatury a umění na Ústřední škole odborů.

V roce 1959 začal spolupracovat jako autor s Divadlem Na zábradlí a o rok později profesionálně vstoupil do světa filmu. Ve Filmovém studiu Barrandov byl od roku 1960 dramaturgem a od 1963 scenáristou. V roce 1980 odešel do svobodného povolání jako profesionální spisovatel. Byl autorem řady dramát i dramatizací, próz, básní, pohádek, textů ke katalogům výstav i ke komiksům. Současně přispíval do řady periodik, překládal, spolupracoval s Violou a s Divadlem v Nerudovce, uspořádal výstavu *40 let české politické karikatury* (1961), ale především psal pro film.

Po celá šedesátá, sedmdesátá a osmdesátá léta vytvořil jako scenárista nebo i jako režisér několik desítek animovaných snímků. Kromě výtvarníků a animátorů Břetislava Pojara, Stanislava Látala nebo Jiřího Brdečky pracoval později v tandemu s Adolfem Bornem a Jaroslavem Doubravou. Vznikly tak například dodnes pozoruhodné snímky *Biliár* (1961), *Úvodní slovo pronese* (1962), *Špatně namalovaná slepice* (1963), *Jak si opatřit hodné dítě* (1965), *Nebud'te mamuty* (1967), *Piráti* (1979) či *Slepice* (1984). S

Bornem a Doubravou později vytvořili dodnes oblíbené večerníčkové hrdiny *Mach a Šebestová* (1976–1983), *Žofka a spol.* (1986–1988), *Žofka ředitelkou ZOO* (1996) a *Mach a Šebestová na prázdninách* (1998).

V hrané tvorbě se Macourek zaměřil především na komedie (často s nádechem crazy), na sci-fi a na filmy pro děti. Charakteristické pro jeho scenáristickou tvorbu jsou hravost, optimismus, humor (včetně černého), nadsázka, skrytá satira, paradox, nenásilná didaktičnost a lyričnost. To, ale i žánrová pestrost, notná dávka fantazie, smysl pro komično a situační humor z něho udělaly jednoho z neoriginálnějších českých filmových scenáristů druhé poloviny 20. století.

Již svým prvním filmem vytvořil autorskou dvojici se scenáristou a režisérem Václavem Vorlíčkem, s nímž proved většinu svých nejúspěšnějších a nejznámějších filmů. Vznikla tak parodie na komiksy *Kdo chce zabít Jessii?* (1966), sci-fi komedie o výměně mozků „*Pane, vy jste vdova!*“ (1970), pohádka *Dívka na koštěti* (1971), fantasy komedie *Jak utopit Dr. Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách* (1974) a *Což takhle dát si špenát* (1977), vinařská trilogie s Vladimírem Menšíkem *Bouřlivé víno* (1976), *Zralé víno* (1981) a *Mladé víno* (1986).

Po roce 1989 dvojice ještě stvořila tři koprodukční pohádky *Kouzelný měsíc* (1995), *Pták Ohnivák* (1996), *Jezerní královna* (1997) a pokus o převod večerníčku na filmové plátno *Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko* (2001). Po Macourkově smrti Vorlíček využil popularity pohádky *Dívka na koštěti* a po několikaleté práci přivedl do kin film *Saxána a Lexikon kouzel* (2007–2011). Dvojice se rovněž uplatnila v televizi a stvořila rodinné seriály *Létající Čestmír* (1983), *Křeček v noční košili* (1987) a především Říši pohádek v seriálech *Arabela* (1979), *Arabela se vrací aneb Rumburak králem Říše pohádek* (1993) a film pro kina i televizi *Rumburak* (1984).

Již v šedesátých letech navázal Macourek kromě Vorlíčka i spolupráci s režisérem Oldřichem Lipským. Zrealizovali spolu film, který nemá dodnes v dějinách české kinematografie obdoby, komedii o podvedeném manželovi *Happy end* (1967), jež je vyprávěná od konce a ještě navíc pozpátku. Následovala sci-fi komedie o cestování časem na námět Josefa Nesvadby *Zabil jsem Einsteina, pánové...* (1969), další parodie na komiksy a gangsterky „*Čtyři vraždy stačí, drahoušku*“ (1970), převod frašky Eugéna Labicheho *Slaměný klobouk* (1971) a dva filmy z cirkusového prostředí,

dětskou komedii 6 medvědů s cibulkou (1972) a koprodukční komedii Cirkus v cirkuse (1975).

Jeho scénáře do filmové podoby převedli i další režiséři. Ještě v šedesátých letech se Miloš Macourek pokusil o vážné psychologické drama Zbyňka Brynycha Já, spravedlnost (1967), operující s domněnkou, co kdyby Adolf Hitler přežil konec války. Později napsal satirickou komedii Hop – a je tu lidoop (1977) v režii Milana Muchny, k cestování časem se vrátil s Jindřichem Polákem opět podle námětu Josefa Nesvadby ve sci-fi komedii Zítřka vstanu a opařím se čajem (1977). Z přelomu sedmdesátých a osmdesátých let ještě Macourkovi do filmografie přibyl příběh o mládeži Hon na kočku (1979) a s Jugoslávií koprodukční hororové sci-fi Monstrum z galaxie Arkana (1981).

Po roce 1989 ještě jeho scénáři absurdní grotesky Král Ubu (1996) zadaptoval F. A. Brabec, spolupodílel se na scénáři pozoruhodného přepisu sbírky K. J. Erbena Kytice (2000) a stál u zrodu pohádky Čert ví proč (2002) Romana Vávry. Příležitostně jeho další díla zpracovala i televize (seriály Bambinot, Bubu a Filip a film Skříň). Kromě festivalových a jiných ocenění (Peněžitá odměna Filmového studia Barrandov, Cena města Písku za trvalý přínos k obohacení komediálního žánru či Cena FITES) se stal Zasloužilým umělcem (1977). Miloš Macourek zemřel po těžké nemoci 30. září 2002 v Praze ve věku nedožitých sedmdesáti šesti let.